

Himmelrike till havs eller helvete på jorden?

VÄDERÖBOD

Matkassar, ryggsäckar, håvar och sovpåsar lyfts ner i den gula livbåten. Det är dags för några dagar på Väderöbod och det gäller att sörja för livets nödortf. Säker på att kunna ta sig i land och proviantera när behovet och andan faller på kan ingen vara.

Hans Lundström, ordförande i Föreningen Väderöbod, har gått in till Hamburgsund för att hämta färg och mat samt Olle Hemlin och hans söner Hugo och Elis. Ute på ön väntar Hans fru Anna och dottern Klara.

När det begav sig bodde långt fler än så i de två röda bostadshusen. Fyrmästaren med familj i det ena, fyrvaktare och fyrbiträden med familjer i det andra. När det var Väderöbods tur att ha skola dessutom en lärare.

Väderöbod i det yttersta av det yttersta havsbandet och lotsstationen Storö på närbelägna Norra Väderöarna turades om att hysa skolan. Barnen fick flytta med den – ett företag inte helt utan strapasser.

– Det berättas att när Allan Valdner från Väderöarna skulle börja skolan 1912 var det så dåligt väder att det inte gick att lägga till. Då band man ett rep om pojken och kastade honom i vattnet, så fick han halas upp på Väderöbod, säger Hans Lundström.

Hoppar från klipporna

Det låter otroligt, men bristen på bra hamn följer fyrplatsens historia från dess tillkomst 1866-67 till våra dagar, när föreningens medlemmar ibland tvingas hoppa från klipporna ner i en räddande båt för att ta sig till jobbet. Som när Mölndals kirurg-

tjänstebåt syns plattor och fästen efter kranen som hissar upp båten undan vågor och vind; lägre på sommaren, högre på vintern, högt nog för att bevisa havets kraft i båda fallen.

På andra sidan ön går Hans Lundström in med sin livbåt via en smal och grund passage – djupgående båtar bör inte göra försöket.

Här grävde fyrfolket tålmodigt ur bassängen, bevisade så för lotsverket att förbättringar var möjliga och fick det att satsa på vågbrytare i betong i bägge hamnarna under 30-talet.

Kampen inledd

Vågbrytarna gör fortfarande tjänst men vittrar och medlemmarna i Föreningen Väderöbod har, precis som sina äretruntboende föregångare, inlett kampen med myndigheterna om pengar för att rusta upp dem.

– Det gäller ju inte bara oss utan alla som vill se fyrplatsen. Den måste bevaras, anser Hans Lundström, som vill se den kulturminnesmärkt.

Vad säger kultur nämnden i Tanums kommun om det, tro?

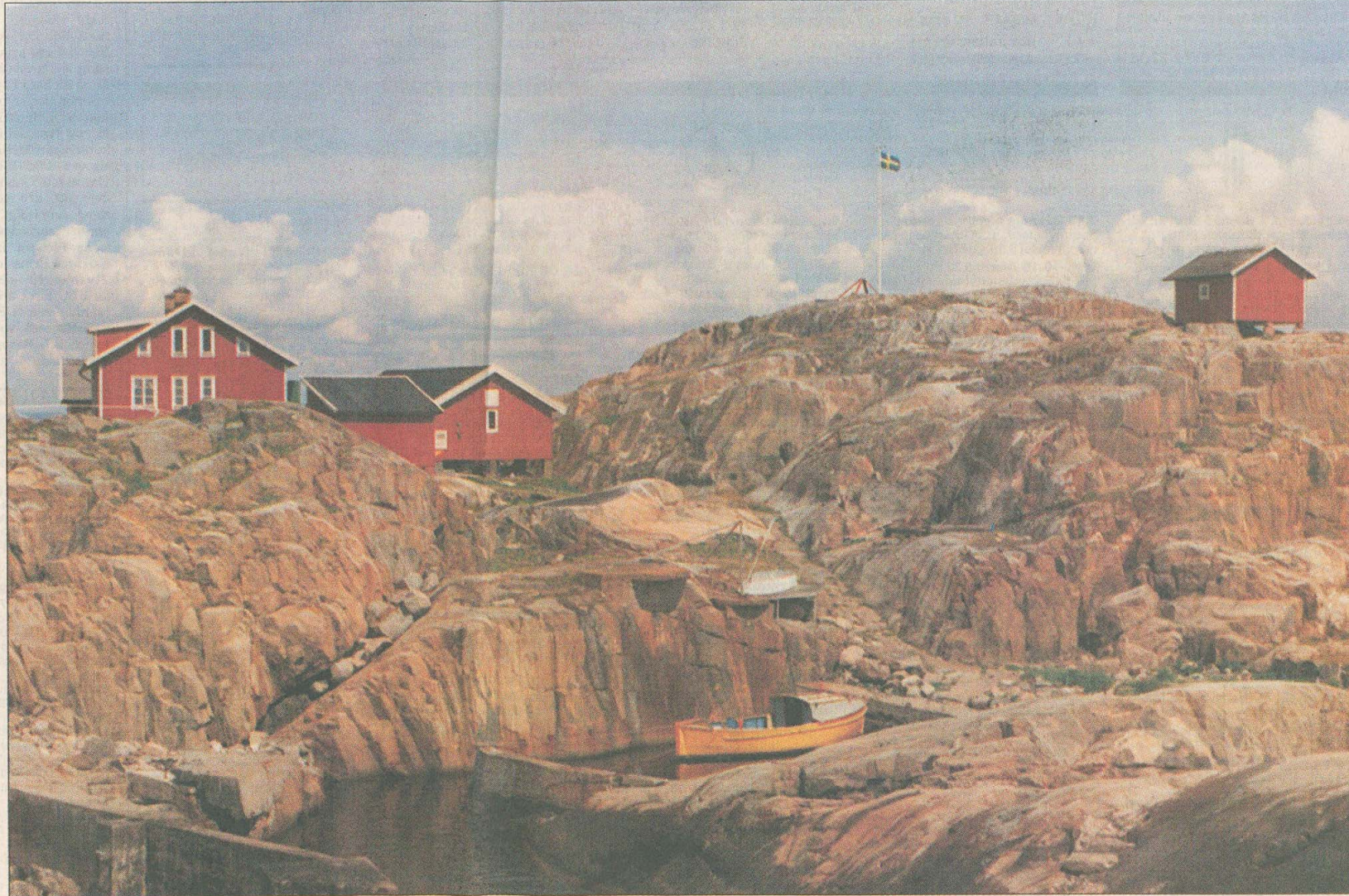
– Vi har inte diskuterat det, men kommer det ett initiativ ställer vi oss nog bakom en anso kan, säger ordföranden Berit Carlsson (c).

Målar och gnor

Det skulle kunna komma från Föreningen Väderöbod med ett 40-tal medlemmar, varav 25 aktiva som med pensel och hammare arbetar för att hålla fyrplatsen i skick.

– Vi har en oskriven regel att man ska lämna stället litet bättre än det var när man kom, förklarar Hans Lundström.

Det går till så att olika arbetsuppgifter varje år företekas i en bok och ur den väljer var och en vad han kan

Karg natur. Väderöbod, under 100 år människors hem längst ute bland de yttersta skären.

avdelning stod närmast obemannad, därför att en stor del av personalen firat midsommar på Väderöbod och hölls kvar av en plötslig sommarstorm. Kustbevakningen fick rycka ut.

I sådana situationer nyttjas Äldermans pall, järnsteg i berget ner till en klippåll från vilken språnget till båten kan tas.

Oländigt

I hamnen för fyrpersonalens

och vill utföra.

När dykarklubbar från Chalmers, Volvo och Falköping bildade föreningen 1980 rädde totalt förfall. Inte en glasruta var hel och det regnade in. Nu är det tyngsta upprustningsarbetet gjort, skiffertaken bytta till exempel, och det är vanligt underhåll som gäller.

– Men vägbrytarna klarar vi inte, dem måste ägaren reparera, säger Hans Lundström och Olle Hemlin.

Ägaren är sedan i januari 1997 Statens fastighetsverk, som tagit över från Naturvårdsverket.

Väcks av kalldusch

Elis Hemlin har somnat med nappen i mun i båten. Det är en vacker och ovanligt stilla dag, men plötsligt visar Väderöfjorden ändå vad den kan. En våg kastar en glittrande men kall dusch över relingen, rakt över Elis. Han vaknar, ser orolig ut men skriker inte och somnar snart om. Kanske tyder det på goda förutsättningar att klara livet på fyrplatsen.

Av dykarna som en gång förälskade sig i platsen och i djupen, där flera olika strömmar drar förbi och gör dykningen intressant men också farlig, har numera blivit fäder som bär simringar och funderar över flytvästas vara eller icke vara också iland. Att bara dyka har aldrig gått för sig. Den som gått med i föreningen med sådana tankar har snabbt blivit ombedd att lämna.

Men nu behövs föryrgring. Det är svårt att samtidigt göra ett stort jobb på husen och passa alla barn.

Vänlig och farlig

Flaggan smattrar stolt i vinden, där den gamla Heidenstamsfyren stod fram till 1965 när den nya eldrivna fyren togs i bruk på ett annat berg. Det är det höga, röda fyrtorn som en sjöfarare längre in på fjorden ser avteckna sig mot himlen som ett trotsigt pekfinger längst därute i det okända.

Heidenstamsfyren sprängdes 1970 – glaskrosset ligger fortfarande som en frusen och glittrande fors utför klippan. Men lanterninen finns kvar på hembygdsgården Nestorsgården i Fjällbacka.

Kvar finns också de sinnrika rännorna som samlar regnvatten i två täckta betong-

brunnar på gårdsplanen. Färskvatten finns inte på Väderöbod och när höststormarna vråker salt över ön blir det salt också i dricksvattnet, locken till trots.

Inte underligt att fyrpersonalen här tjänade bättre än andra. Den som tycker fyrplatsen Ursholmen bland alla farliga skär utanför Koster verkar ensam bör betänka att där både finns vatten, en skyddad hamn och närhet till de bebodda Kosteröarna.

Kärlek direkt

Väderöbods livlina är och har varit Storö, lotsplatsen på Norra Väderöarna. Där köpte fyrplatsfolket sin mjölk, via lotsarna fick de proviant ilandkastad när de själva inte kom ur hamnen, med dem stod de efter en olycka på fjorden 1911 i kontakt via semaforering och dem inviterade Väderöbods invånare till sina fester.

Författaren Artur Uhrberg, vars far flyttades från Ursholmen till Väderöbod år 1910, skriver att den som bott på Väderöbod brukar längta tillbaka. Hans Lundström har ingen annan anknytning än kärlek vid första ögonkastet, men han har uppfattningen att för ortsbefolkningen är ön som helvetet på jorden.

Svårt att tänka sig när solen smeker över de vitskurade gnejsklipporna och den ännu vitare baldersbrån ser ut att hålla sig fast i branternas sprickor utan större ansträngning. Men annat är det förstas efter första frostnatten, när klipporna har en hinna av is och vinden bildar en vägg att stängas mot för den som ska till utedasset.

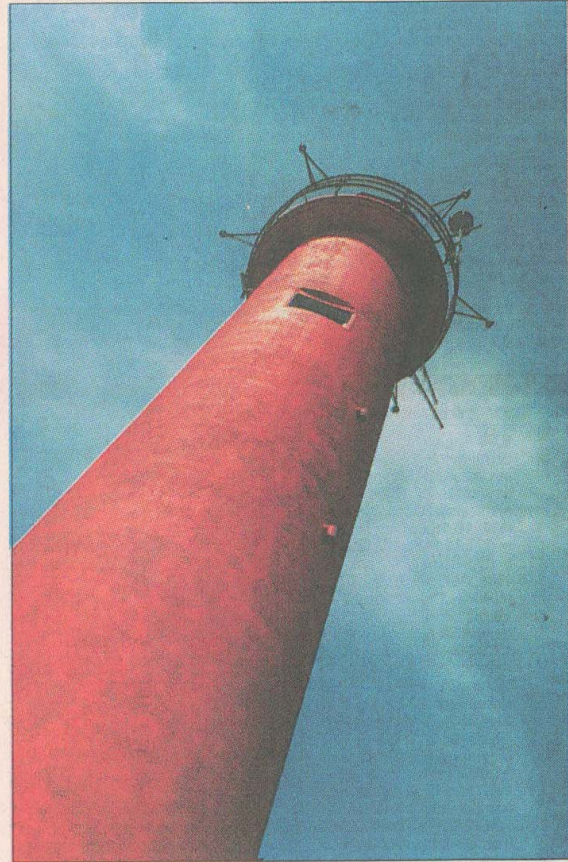
Marita Adamsson

0525-292 40

Daglig syssla.

Att vatten är livsviktigt blir tydligt på en ö utan källa. Olle Hemlin hämtar regnvatten ur reservoaren med sönerna Hugos och Elis hjälp.

Högt, rakt och trotsigt reser sig det illande röda fyrtornet.